Д О К Л А Д

ЗА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ И ОЦЕНКА НА ЗДРАВНИЯ РИСК ЗА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2024 г.

март, 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.Анализ на качеството на атмосферния въздух в наблюдаваните населени места за 2023 г. по данни на РИОСВ Благоевград.....стр.3

2. Качество на атмосферния въздух - състояние и тенденции.....стр. 3

3.Анализ на здравното състояние на населението в Благоевградска област……...……... стр. 3

3.1. Демографски показатели..... стр. 4

3.2. Заболеваемост по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система” на МКБ-10..... стр. 11

4. Изводи..... стр. 20

1. Анализ на качеството на атмосферния въздух в наблюдаваните населени места за 2024 г. по данни на РИОСВ Благоевград

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (КАВ), като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число-подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в община Благоевград се оценява чрез анализ на получените от пункта за мониторинг (АИС - Благоевград) данни и сравнение на измерените концентрации за контролираните замърсители с нормите за КАВ, установени с нормативни актове (национални и на ЕС).

Съгласно изискванията на чл. 11, Приложение № 6 от Наредба № 12 от 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен и озон в атмосферния въздух (обн. ДВ бр. 58/2010 г.), АИС - Благоевград е градски фонов пункт, разположен в застроената част на града, без преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности. Обхватът на АИС - Благоевград е 100 м - 2 км, като същата е разположена на площадката на Хидрометеорологична обсерватория - гр. Благоевград към НИХМ-БАН, филиал Кюстендил.

Изпитванията се извършват съгласно - БДС ISO 10 473, БДС EN 14 212, БДС EN 14 211, БДС EN 14 625, БДС EN 14 662-2.

АИС - Благоевград контролира основните показатели за КАВ по чл. 4 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (Директива 96/62/ЕС), 2 допълнителни (Toluene и P-Xylene), оборудвана е още със стандартен набор метеорологични параметри (СНМП).

2. Качество на атмосферния въздух - състояние и тенденции. /виж. Приложение 1, Приложение 2 и Приложение 3/

3. Анализ на здравното състояние на населението в Благоевградска област

Данните /демографските показатели/ за 2024 г. от НСИ не са публикувани и по тази причина може да бъде направено сравнение на данните от 2022 г. и 2023 г.!!!

3.1. Демографски показатели

По данни от текущата демографска статистика, население на страната в края на 2023 г. е 6 445 481 **души,** а на област Благоевград - 287 077 **души,** което представлява **4,5 %** от населението на страната и поставя областта на 6-то място по относителен дял на населението. В сравнение с предходната година населението на страната намалява със **77 611 души (1.2%), а на областта - с 2 055 души, или с 0.72%.**

Запазва се тенденцията за намаляване на населението в областта в последните четири години, характерна и за страната (**виж. Табл.1).**

Табл. 1 Население на област Благоевград към 31.12. – (за четиригодишен период)

Год.	Население в областта - общо	мъже	Отн.дял	жени	Отн. дял	В градо-вете	Отн. дял	В селата	Отн. дял
2020	301138	146369	48.61	154769	51.39	181513	60.28	119625	39.72
2021	298251	144852	48.56	153399	51.43	180448	60.50	117 803	39.49
2022	288161	139761	48,50	148400	51,49	172440	59,84	115721	40,15
2023	287 077	138 994	48,42	148 083	51,58	172 047	59,93	115 030	40,07

Мъжете са 138 994 (48.4%), а жените – 148 083 (51.6%), или на 1 000 мъже се падат 1 065 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 53 години. С нарастването на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

В края на 2023 г. лицата на 65 и повече навършени години са 52 914, или 18.43% от населението на областта.

Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 25.3%, а на мъжете - 18.8%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея – на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2023 г. децата до 15 години в област Благоевград са 41 447, или 14.4% от общия брой на населението.

Към 31.12.2023 г. **общият коефициент на възрастова зависимост в област Благоевград е 57.7 %,** или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. Коефициентът в градовете е 59.9%, а в селата - 40.1%.

Застаряването на населението през годините води до повишаване на неговата средна възраст, която достига до 44.6 години в края на 2023 година. Средната възраст на жените е 46.1 години, докато при мъжете е 42.9 години.

Променя се броя и относителния дял на населението в **под, във и над трудоспособна възраст.** Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

За 2023 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст са до навършването на 62 години за жените и 64 години и 6 месеца за мъжете.

Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2023 г. е 170 696 **души, или 59.5%** от населението на областта , като мъжете са 89 024 , а жените – 81 672.

Към края на 2023 г. над трудоспособна възраст са 71 753 души, или 24.99%, а под трудоспособна възраст – 44 628 души, или 15.55 % от населението на областта.

Към 31.12.2023 г. в градовете живеят 172 047 души, или 59.93%, а в селата – 115 030 **души, или 40.1 % от населението на областта (*виж.Талб. 2 и Фиг. 1)***

Към края на 2023 г. населените места в област Благоевград са 274, от които 13 са градове и 261 - села.

Табл. 2 Население на област Благоевград по общини към 31.12.2023 година

Общини	Общо	Мъже	Жени	В градовете	В селата
Област Благоевград	287 077	138 994	148 083	172 047	115 030
Банско	13 161	6 319	6 842	12 177	984
Белица	8 980	4 395	4 585	2 942	6 038
Благоевград	69 015	32 912	36 103	62 346	6 669
Гоце Делчев	28 739	13 815	14 924	17 623	11 116
Гърмен	14 772	7 301	7 471	-	14 772
Кресна	4 340	2 166	2 174	2 842	1 498
Петрич	46 708	22 797	23 911	26 018	20 690
Разлог	18 443	8 894	9 549	11 046	7 397
Сандански	35 036	16 751	18 285	23 843	11 193
Сатовча	12 946	6 376	6 570	-	12 946
Симитли	12 709	6 317	6 392	6 144	6 565
Струмяни	4 489	2 199	2 290	-	4 489
Хаджидимово	8 490	4 229	4 261	2 325	6 165
Якоруда	9 249	4 523	4 726	4 741	4 508

Фиг. 1. Възрастова структура на населението в Област Благоевград

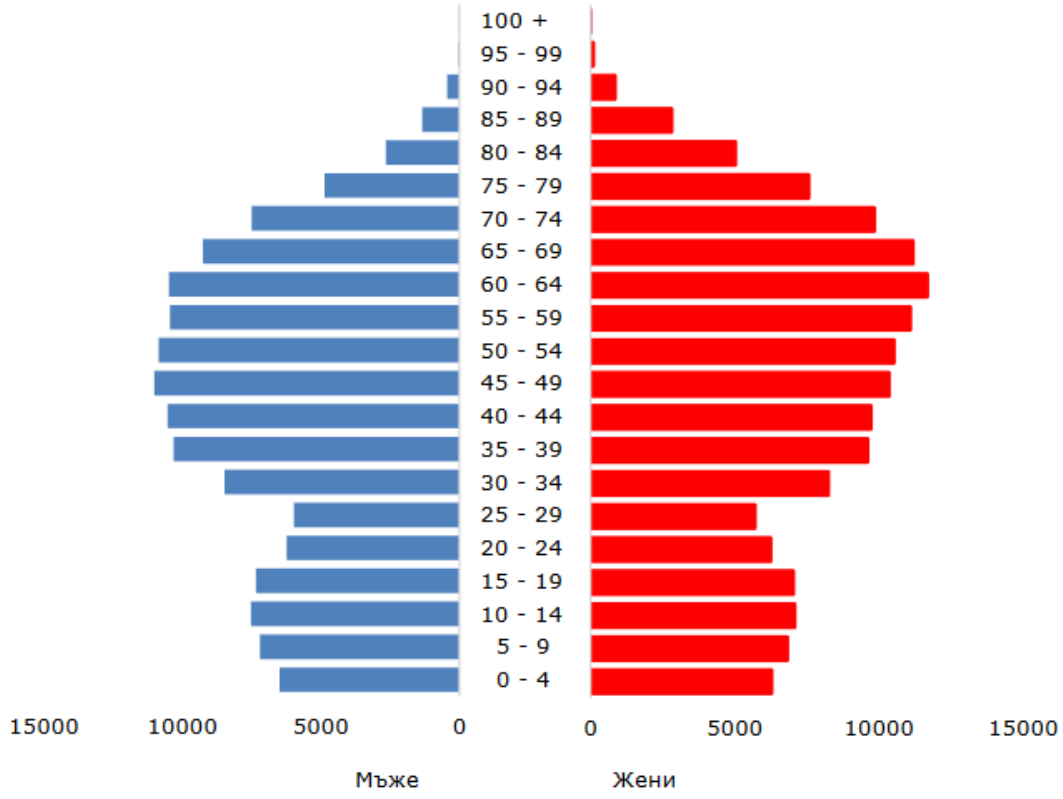

В областта има осем населени места без население. В 72, или 26.3% от населените места, живеят от 1 до 49 души включително. Дванадесет от селата в областта са с население под пет души.

Неравномерно е разпределението на населението по общини. Най-голяма по население е община Благоевград (69 015), с 24.0% от населението на областта, а най-малката община е Кресна (4 340), с 1.5%. Населението на областния град Благоевград към 31.12.2023 г, е 62 346 души. Село Брезница в община Гоце Делчев продължава да бъде най-голямото село в областта с население - 3 291 души.

Раждаемост

През 2023 г. в област Благоевград са регистрирани 2 541 родени деца, като от тях 2530 (99.6%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените се увеличава със 121 деца, или със 5.0 % ***(Виж Фиг.2. и фиг. 3).***

Коефициентът на обща раждаемост в област Благоевград през 2023 г. е 8.8‰, а през предходните 2021 и 2022 г. е бил съответно 8.7 и 8.3‰. Броят на живородените момчета (1278) е с 26 по-голям от този на живородените момичета (1252). В градовете и селата живородени са съответно 1 576 и 954 деца, а коефициентът на раждаемост е 9.1‰ в

градовете и 8.3‰ в селата. Област Благоевград е с раждаемост по-ниска от средната за страната (8.9‰). Тоталният коефициент на плодовитост е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2023 г. средният брой живородени деца от една жена в област Благоевград е 1.77, а през предходната година е бил 1.63.

През 2023 г. средната възраст на жените при раждане на първо дете в областта намалява в сравнение с 2022 г. с 0.4 г. и достига 27.0 години. Броят на живородените извънбрачни деца в област Благоевград е 1 233, или 48.7% от всички живородени. Относителният дял на извънбрачните живородени деца в градовете (51.2%) е по-висок, отколкото в селата (44.7%).

Фиг. 2. Живородени деца в област Благоевград през периода 2002 - 2023 година

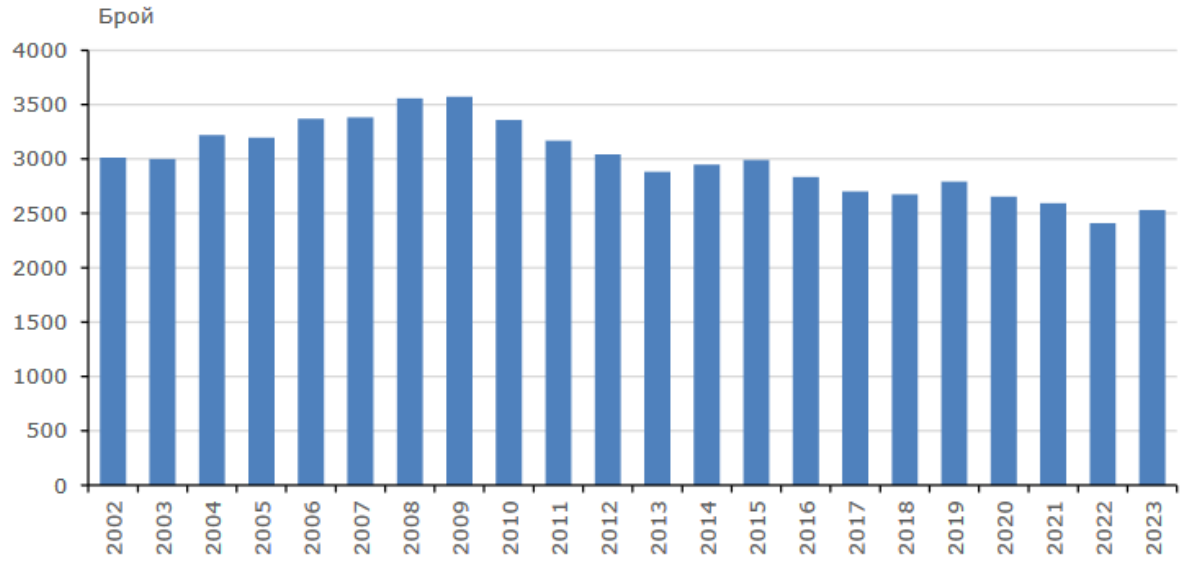

Фиг. 3. Коефициент на раждаемост по области за 2023 г.

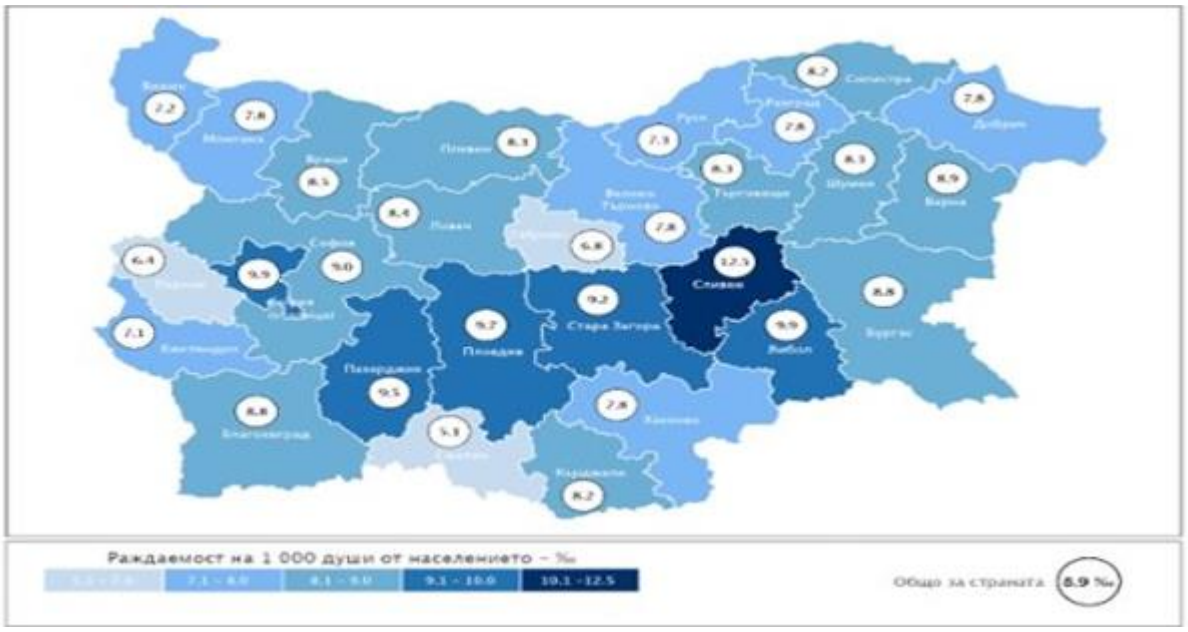

Смъртност

Броят на умрелите лица в област Благоевград през 2023 г. е 3 783, а коефициентът на обща смъртност - 13.2‰, при 15.7% общо за страната. Спрямо предходната година броя на умрелите в областта намалява със 766, или със 17.0%. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде високо.

Фиг. 4. Умрели в област Благоевград през периода 2022 - 2023 година

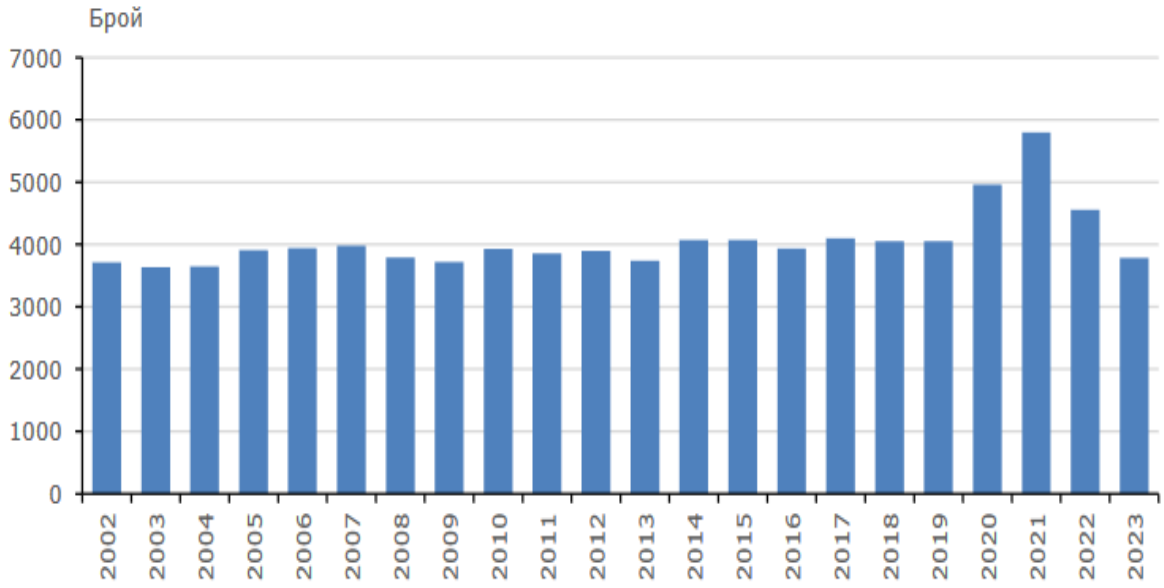

Смъртността сред мъжете (14.3%) е по-висока в сравнение със смъртността сред жените (12.1%). Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (15.1%), отколкото в градовете (11.8%). Показателят за преждевременна смъртност през 2023 г. (21.1%) се увеличава спрямо предходната 2022 година (19.5%). В стойностите на показателя за преждевременна смъртност има съществени разлики при мъжете и жените. Умрелите мъже на възраст под 65 години са 27.1% от всички умрели мъже, а стойността на този показател при жените е 14.4%.

През 2023 г. в областта са починали 10 деца на възраст до една година. Коефициентът на детска смъртност е 4.0%, като през 2022 г. той е 2.9%. Смъртността сред мъжете (17.6‰) е по-висока в сравнение със смъртността сред жените (14.0‰). През 2022 г. на 1 000 жени умират 1 183 мъже. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (17.7‰), отколкото в градовете (14.5‰).

Фиг. 5. Коефициенти на обща и детска смъртност за област Благоевград

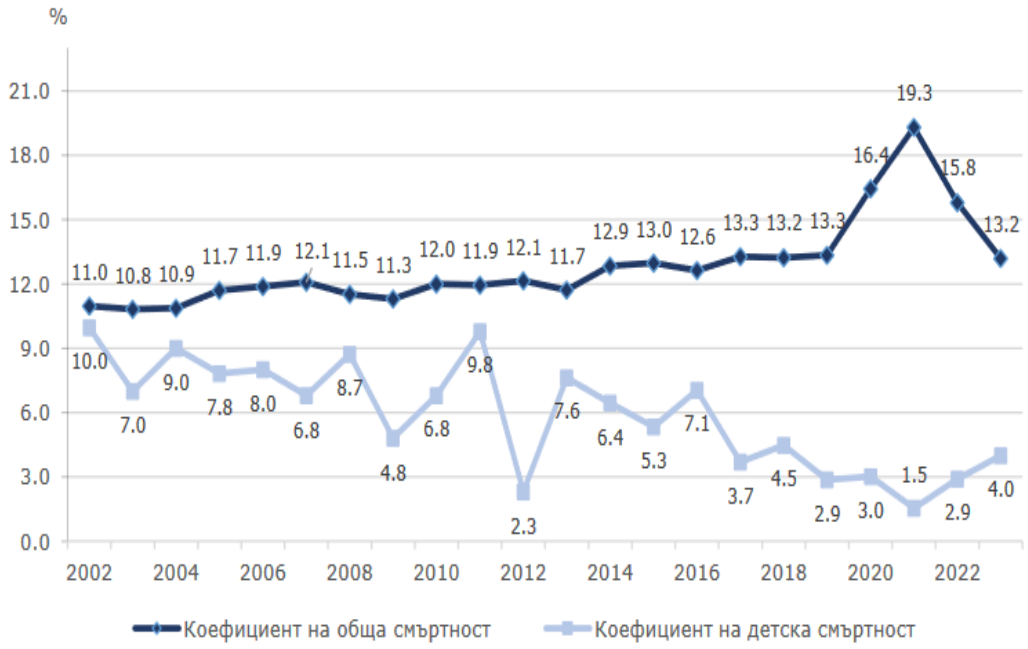

Фиг. 6. Коефициенти на обща и детска смъртност за Р.България

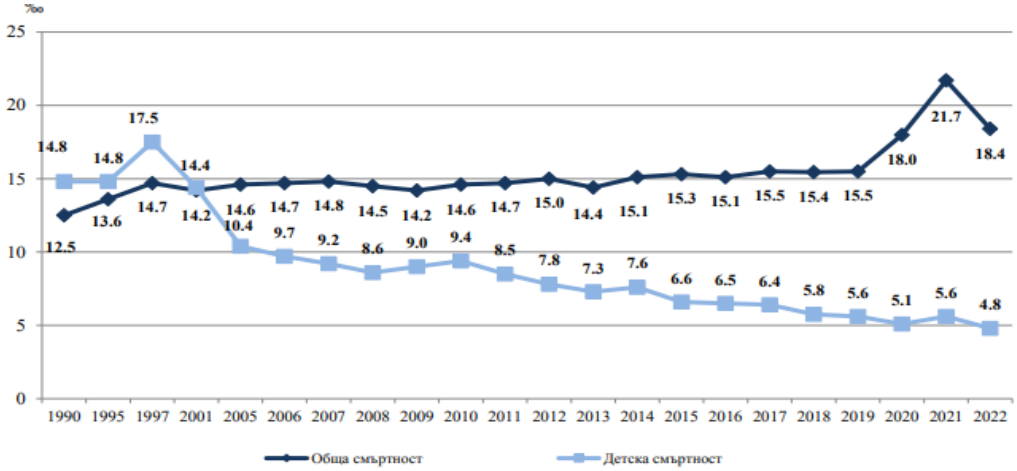

Естествен прираст

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. През 2023 г. в резултат на отрицателния естествен прираст на населението на област Благоевград е намаляло с 1 253 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 4.4 ‰ . Коефициентът на естествения прираст в градовете е минус 2.7‰, а в селата - минус 6.8‰. Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва и механичния прираст, който през 2023 година е положителен - плюс 169 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

Фиг. 7 . Естествен прираст на населението през 2023 г. по области (На 1 000 души)

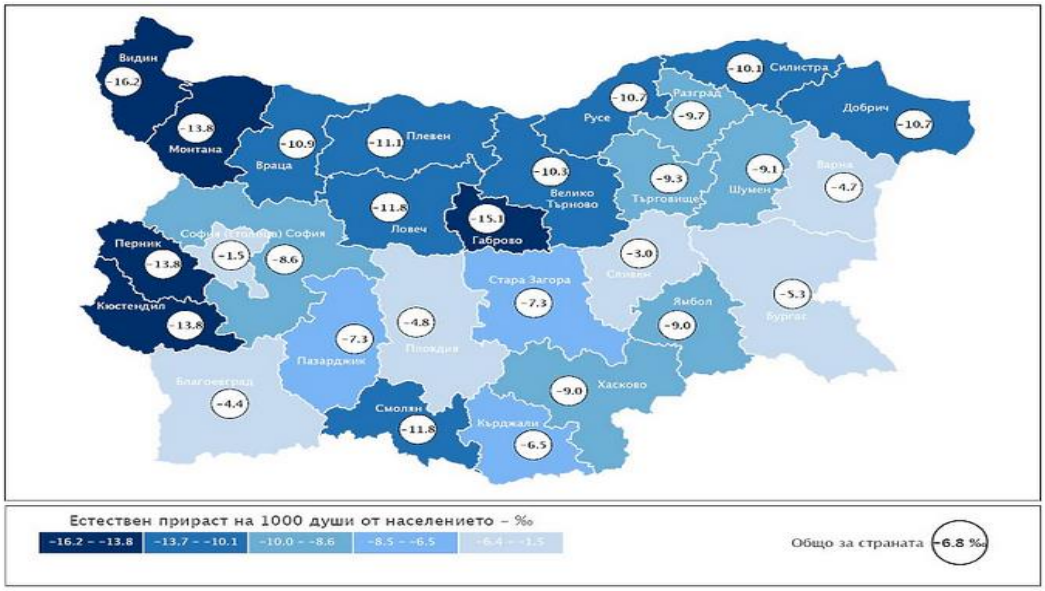

Изводи и основни демографски проблеми, които имат пряко отношение към системата на здравеопазване и потребностите от здравни услуги са:

Анализите на демографските показатели за Благоевградска област през последните десет години показват, че е налице демографска криза, характеризираща се с депопулация. Нейните главни характеристики са все още ниската раждаемост, високата обща смъртност и миграционните процеси, които водят до отрицателен естествен прираст на населението. Поддържането на тези отрицателни стойности на естествения прираст е резултат от застаряването на населението и промените в репродуктивните му нагласи, като последните до голяма степен се дължат на ниския жизнен стандарт. Въпреки неблагоприятните тенденции, в резултат на временната миграция (пребиваващи без постоянна адресна регистрация голям брой студенти и ученици, обучаващи се в Американски университет, ЮЗУ "Неофит Рилски" и профилираните средни училища в Благоевград, както и големия туристически поток в определени населени места – курортни центрове, като Банско и Сандански) е налице временно увеличаване броя на населението. Това води до допълнително натоварване на здравната система в областта, особено структурите на ЦСМП. Гореизброените показатели за областта, сравнени с тези за страната са в по-благоприятна позиция през наблюдавания период.

С цел подобряване демографските показатели на населението е необходимо да се засили наблюдението и регистрацията на здравето на гражданите с цел ранно откриване на латентни нарушения, изостряне на хронични състояния, ограничаване на предотвратимата смъртност, особено при децата до 1 година и тази от хронични неинфекциозни заболявания. Необходимо е да се улесни достъпа до първична и специализирана медицинска помощ, особено в отдалечените, труднодостъпни и слабо населени места, като се осигурят и мобилни медицински екипи.

Необходима ни е адекватна политика, целяща забавяне на негативните демографските процеси, както и стабилизирането им, да съсредоточим усилията си за подобряване на качествените характеристики на бъдещото поколение.

3.2. <u>Заболеваемост по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система" на МКБ-10</u>

Заболеваемостта на детското и възрастното население от област Благоевград е проучена по МКБ -10 (международна квалификация на болестите). Данните в доклада са предоставени от Дирекция „Медицински дейности" на РЗИ Благоевград. Отразяват

първичната обращаемост на населението за медицинска помощ към доболничните (поликлиничните) заведения в града. Наблюдавани са общата заболеваемост (първично регистрирани случаи) и някои класове болести по МКБ, които по литературни данни са повлияни в най-висока степен от рисковите фактори на околната среда.

За 2024 г. данните от годишните статистически отчети на лечебните заведения за извънболнична помощ в област Благоевград не са обработени. По тази причина е предоставен анализ на данните за 2023 и 2022 г.!!!

Регистрирани заболявания, болестност:

През 2023 г. най-голям дял от **болестността** (***Виж.Табл.4. и Таб.5.)*** за Благоевградска област се пада на **Клас IX Болести на органите на кръвообращението 280 227 случая /относителен дял 30,8 %/ при 90 085случая /16,922/ през 2022 г.** Наблюдава се увеличение с **190 142 случая.**

Клас X Болестите на дихателната система се нареждат като втори по болестност и са повече в сравнение с 2022 г. – регистрирани са **133 189 /14,6%**/ при **105 950 случая /19,903 %/ за 2022 г. Увеличение на случайте с 27 239 бр.**

На трето място се нареждат **Клас XIII Болести на костно-мускулната система на съединителната тъкан – 70 376** с относителен **дял 7,74 %** при значително по-нисък брой през 2022 г. – **36 313 случая** и относителен дял **6,821 %. Увеличение на случаите с 34 063 бр.**

Следват: **Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 68 865 случая с относителен дял 7,57 %** в сравнение с **2022 г. – 24 025 случая /4,513% /.** Наблюдава се увеличение с **44 840** случая през **2022 г.**

Клас XIV Болести на пикочо- половата система – 48 997 /5,39%/ в сравнение с данните от **2022** г., когато са били **36 681 случая /6,890%/**.

Клас VII Болести на окото и придадъците му – 42 517 случая /4,67%/ в сравнение с данните **за 2022 г. – 23118 /4,342%/.**

Новооткрити заболявания, заболеваемост:

През 2023 г. най-голям дял от заболеваемостта за Благоевградска област се пада на:

Клас X Болестите на дихателната система – регистрирани са **случая 26152 /13,3%/** спрямо **34036 случая /16,74%/** през 2022 г., следвани от:

Клас IX Болестите на органите на кръвообръщението, които са **22936 /11,65%/** в сравнение с 2022 г., когато са били **18322 случая /9.01%/;**

Клас XIII Болести на костно - мускулната система на съединителната тъкан са 22798 /11,58%/ в сравнение с данните от **2022** г., когато са били **15785 случая** – **/7,76%/.**

Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 18420 случая **/9,36%/** в сравнение с данните за **2022 г**., които са били **14031 /6,9%/.**

Клас XIV Болести на пикочо-половота система – **17816 случая с относителен дял /9,1 %/** в сравнение с **2022 г. – 14720 случая /7,24% /**

Клас VII Болести на окото и придатъците му – 12000 случая /6,1%/ в сравнение с данните **за 2022 г. – 6831 /3,4%/. (*виж. Табл.3 и Таб.4.).***

Табл. 3. Болестност и заболеваемост сред населението в област Благоевград 2023 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	**908978**	**3166,3**	**100,0**	**196809**	**685,5**	**100,0**
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	**55020**	**191,6**	**6,05**	**9442**	**32,8**	**4,79**
II	Новообразувания	17671	61,5	1,94	4464	15,5	2,25
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2100	7,3	0,23	767	2,6	0,38
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	68865	239,8	7,57	9522	33,1	4,83
V	Психични и поведенчески разстройства	21373	74,4	2,35	5354	18,6	2,72
VI	Болести на нервната система	32724	113,9	3,60	8956	31,1	4,55
VII	Болести на окото и придатъците му	42517	148,1	4,67	12000	41,8	6,09
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	23393	81,4	2,57	10359	36,0	5,26
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	**280227**	**976,1**	**30,8**	**22936**	**79,8**	**11,65**
X	**Болести на дихателната система**	**133189**	**463,9**	**14,6**	**26152**	**91,0**	**13,28**
XI	Болести на храносмилателната система	26888	93,6	2,95	11070	38,5	5,62
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	20702	72,1	2,27	7785	27,1	3,95
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	70376	245,1	7,74	22798	79,4	11,58
XIV	Болести на пикочо-половата система	48997	170,6	5,39	17816	62,0	9,05
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1295	4,5	0,14	607	2,1	0,05
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	99	0,3	0,01	28	0,09	0,01
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	2344	3,4	0,25	861	2,9	0,43
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	18368	63,9	2,02	7049	24,5	3,58
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	41294	143,8	4,54	18420	64,1	9,35

XXII	Кодове за специални цели - ковид	1539	5,3	0,16	423	1,4	0,21

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за <u>извънболнична помощ</u> в областта.

Табл. 4. Болестност и заболеваемост сред населението в област Благоевград 2022 г

N на класа	Наименование на болестите по МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	Над 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	Над 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I-XXII клас	**532 327**			**203 296**		
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	43148	149,735	8.105	16223	56,298	7,979
II	Новообразувания	10582	36,722	1.987	4377	15,189	2,153
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения,включващи имунния механизъм	1577	5,472	0.296	762	2,644	0,374
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	24025	83,373	4.513	6481	22,490	3,187
V	Психични и поведенчески разстройства	11068	38,409	2.079	2160	7,495	1,062
VI	Болести на нервната система	15382	53,379	2.889	5249	18,215	2,581
VII	Болести на окото и придатъците му	23118	80,225	4.342	6831	23,705	3,360
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	15584	54,080	2.927	9632	33,425	4,737
IX	Болести на органите на кръвообращението	90085	312,620	16,922	18322	63,582	9,012
X	Болести на дихателната система	105950	367,676	19,903	34036	118,114	16,74
XI	Болести на храносмилателната система	32378	112,360	6,082	17176	59,605	8,448
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	21549	74,781	4,048	10556	36,632	5,192
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	36313	126,016	6,821	15785	54,778	7,764
XIV	Болести на пикочо-половата система	36681	127,293	6,890	14720	51,082	7,240
XV	Бременност,раждане и послеродов период	2650	9,196	0,497	1410	4,893	0,693
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	202	0,700	0,037	109	0,378	0,053
XVII	Вродени аномалии пороци на развитието, деформации и хромозомни аберации	2891	10,032	0,543	1306	4,532	0,642
XVIII	Симптоми,признаци и отклонение от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	12885	44,714	2,420	8058	27,963	3,963
XIX	Травми, оправяния и някои други последици от	23754	82,433	4,462	14031	48,691	6,901

	въздействието на външни причини						
XX	Външни причини	40904	141,948	7,683	5933	20,589	2,918
XXI	Фактори влияещи върху здравето	101878	353,545	19,138	19369	67,215	9,527
XXII	Кодове за специални цели	12921	44,839	2,427	11172	38,769	5,495

Към 01.03.2025 г. Информация за данните от обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ няма. По тази причина е предоставен анализ на данните за 2023 и 2022 г.!!!

Хоспитализирана заболеваемост в Област Благоевград за 2023 г.

Броят на хоспитализациите в лечебните заведения за болнична помощ на територията на Благоевградска област през 2023 г. е 50 515 в сравнение с 2022 г., когато е **51 586. Изписани са 1071** лица по - малко в сравнение **през 2022 г.**

По структура на заболеваемостта по причини за хоспитализация по класове на първо място **през 2023 г. са Клас IX Болестите на органите на кръвообръщението – 9326 в сравнение с 8705 случая през 2022 г., т.е. увеличение на случаите с 621 бр.** Челните места след Клас IX се заемат от:

Клас X Болестите на дихателната система – регистрирани са 8293 случая /16,4%/ спрямо **6923 случая /13,4%/ през 2022 г.**

Клас XI Болести на храносмилателната система – 6956 случая /13,7%/ в сравнение с данните **за 2022 г. – 6393 случая /12,3%/.**

Клас XIV Болести на пикочо – половата система – 4209 случая /8,3%/ в сравнение с данните **за 2022 г. – 5164 /10,0%/.**

Клас XV Бременност, раждане и послеродов период – 4199 случая /8,3%/ в сравнение с данните **за 2022 г. – 3926 /7,6%/.**

Табл. 5. Хоспитализирана заболеваемост в Област Благоевград за 2023 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	**Хоспитализирани случаи**	**На 10 000 души от населението**	**Относителен дял %**
	ОБЩО I - XX клас	**50515**	**1759,6**	**100,0**
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	1215	42,3	2,4
II	**Новообразувания**	1209	42,1	2,3
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения,**	16	0,5	0,03

	включващи имунния механизъм			
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	764	26,6	1,5
V	**Психични и поведенчески разстройства**	1179	46,0	2,3
VI	**Болести на нервната система**	1878	65,4	3,7
VII	**Болести на окото и придатъците му**	35	1,2	0,06
VIII	**Болести на ухото и мастоидния Израстък**	1100	38,3	2,1
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	**9326**	**324,8**	**18,4**
X	**Болести на дихателната система**	**8293**	**288,8**	**16,4**
XI	**Болести на храносмилателната система**	**6956**	**242,3**	**13,7**
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	1086	37,8	2,1
XIII	**Болести на костно - мускулната система и на съединителната тъкан**	2146	74,7	4,2
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	4209	146,6	8,3
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	4199	146,2	8,3
XVI	**Някои състояния, възникващи през перинаталния период**	807	28,1	1,5
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	3	0,1	0,005
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	2379	82,8	4,7
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	**3337**	116,2	**6,6**
XX	**Външни причини за заболеваемост и смъртност**	**43018**	149,8	**4,73**
XXII	**Кодове за специални цели**	**37**	13,1	**0,7**

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за <u>болнична помощ</u>

Табл. 6. Хоспитализирана заболеваемост в Област Благоевград за 2022 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Хоспитализирани случаи	На 10 000 души от населението	Относителен дял %
	ОБЩО I - XX клас	**51586**	**1790,1**	**100,0**
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	717	24,8	1,3
II	Новообразувания – 4	5164	179,2	10,0
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	26	0,9	0,05
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	699	24,2	1,3
V	Психични и поведенчески разстройства	893	30,9	1,7
VI	Болести на нервната система	1727	59,9	3,3
VII	Болести на окото и придатъците му	40	1,3	0,07
VIII	Болести на ухото и мастоидния Израстък	815	28,2	1,5
IX	**Болести на органите на кръвообращението - 1**	**8705**	**302,0**	**16,8**
X	**Болести на дихателната система - 2**	**6923**	**240,2**	**13,4**
XI	Болести на храносмилателната система - 3	**6393**	**221,8**	**12,3**
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	907	31,4	1,7
XIII	Болести на костно - мускулната система и на съединителната тъкан	1587	55,0	3,0
XIV	Болести на пикочо-половата система - 4	3689	128,0	7,1
XV	Бременност, раждане и послеродов период	3926	136,2	7,6
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	585	347,0	1,1
XVII	Вродени аномалии [пороци на разви-тието], деформации и хромозомни аберации	7	0,2	0,01
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нор-мата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	2363	82,0	4,5
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини -5**	4001	138,8	7,7
XX	Външни причини за заболеваемост и смъртност	-	-	-
XXII	Кодове за специални цели	2419	83,9	4,6

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за <u>болнична помощ</u>

Справка за отчетени първични прегледи за 2024 г. от изпълнители на ПИМП и СИМП, сключили договор с РЗОК Благоевград по общини и за областта на 100 000 души население по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система" на МКБ - 10 са предоставени от РЗОК Благоевград.

В Табл. 7.,Табл. 8.,Табл. 9 и Табл. 10 са представени данните за 2024 г. и 2023 г.

Анализът на данните показва, че във водещи заболявания са Острите инфекции на горни дихателни пътища (J00 - J06) – извършените първични прегледи през **2024 г. са 261029** спрямо **164063** през 2023 г. Най-много прегледи са направени на деца до 18 г. – **176810 бр. през 2024 г.** спрямо **130589 бр.** през 2023 г., следвани от прегледите на лица **от 35 г. до 65 г. – 45138 бр.** спрямо **15000 бр**. през 2023 г..

Острите инфекции са следвани от Други остри респираторни инфекции на долни дихателни пътища (J20 –J22). Извършените прегледи през **2024 г.** са **28508 бр.** спрямо **2023 г.** когато са **20412 бр.** – са се увеличили с **8096 бр**..

На трето място през 2024 г. се нареждат първичните прегледи за Хронични болести на долните дихателни пътища (J40 – J47*)* – **17509 бр.,** спрямо **15 804 бр.** през **2023 г.** – наблюдава се увеличение с **1705 бр.**

Табл. 7 Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по данни на РЗОК Благоевград през 2024 г.

	J00 - J006	**J10 - J18**	**J20 - J22**	**J30 - J39**	**J40 -J47**	**J60 - J70**
Банско	11393	197	1360	341	500	
Белица	4033	59	839	56	155	
Благоевград	44963	2294	5697	2549	6051	3
Г. Делчев	25771	1083	3440	1161	1651	
Гърмен	5815	159	379	129	515	
Кресна	510	16	51	18	77	
Петрич	37196	1186	4117	941	2695	2
Разлог	24050	441	1875	905	1319	
Сандански	17249	3209	5848	982	2119	2
Сатовча	6273	530	1374	142	1051	
Симитли	6237	378	1514	91	695	
Струмяни	438	12	191	11	51	
Хаджидимово	8525	287	475	61	453	
Якоруда	4887	193	1348	234	177	
ОБЩО	**197340**	**10044**	**28508**	**7621**	**17509**	**7**

Табл. 8. Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по данни на РЗОК Благоевград през 2023 г.

	J00 - J006	**J10 - J18**	**J20 - J22**	**J30 - J39**	**J40 -J47**	**J60 - J70**
Банско	9604	149	984	253	388	
Белица	3136	27	451	45	147	
Благоевград	37255	1386	3943	2565	5526	2
Г. Делчев	21065	621	2399	1204	1179	
Гърмен	4361	114	228	113	490	

Кресна	457	51	56	13	93	
Петрич	33183	1105	3174	1031	2489	
Разлог	20273	263	1366	821	1102	1
Сандански	14741	2772	4199	1099	1849	1
Сатовча	3659	366	796	144	1158	
Симитли	5232	221	981	67	728	
Струмяни	46	3	293	31	59	
Хаджидимово	6920	170	316	58	398	2
Якоруда	4131	155	1226	283	198	
ОБЩО	**164063**	**7403**	**20412**	**7727**	**15804**	**6**

Табл. 9 Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по възрасти
по данни на РЗОК Благоевград за 2023 г.

РЗОК Благоевград	**Бр. прегледи до 17 г.**	**Бр.прегледи От 17г. до 18 г.**	**Бр.прегледи От 18г. до 35 г**	**Бр.прегледи От 35г. до 65г**	**Бр.прегледи Над 65г**	**Общо**
J00 - J006	**130589**	**4006**	**10701**	**15000**	**3767**	**164063**
J10 - J18	**1248**	**95**	**808**	**3382**	**1870**	**7403**
J20 - J22	**9399**	**329**	**23**	**6518**	**1865**	**20412**
J30 - J39	**2840**	**127**	**1125**	**2544**	**1091**	**7727**
J40 -J47	**1908**	**67**	**971**	**7388**	**5470**	**15804**
J60 - J70	**0**	**1**	**0**	**3**	**2**	**6**
Общо	**145984**	**4625**	**15906**	**34835**	**14065**	**215 415**

МКБ	**Брой прегледи до 17 г.**	**Бр.прегледи над 17 год.**	**За РЗОК**
J00 - J006	**130589**	**33474**	**164063**
J10 - J18	**1248**	**6155**	**7403**
J20 - J22	**9399**	**11013**	**20412**
J30 - J39	**2840**	**4887**	**7727**
J40 -J47	**1908**	**13896**	**15804**
J60 - J70	**0**	**6**	**6**
Общо	**145984**	**69431**	**215 415**

Табл. 10 Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по възрасти
по данни на РЗОК Благоевград за 2024 г.

РЗОК Благоевград	Общо за областта	Първични прегледи до 18 г.	Първични прегледи от 18 г. до 30 г.	Първични прегледи от 30 г. до 35 г.	Първични прегледи от 35 г. до 65 г.	Първични прегледи над 65 г.
J00 - J006	197340	155926	10887	3894	21044	5589
J10 - J18	10044	2901	676	380	3969	2118
J20 - J22	28508	12944	2023	1219	9423	2899
J30 - J39	7621	2938	760	408	2498	1017
J40 -J47	17509	2101	557	440	8201	6210
J60 - J70	7	0	1	0	3	3
Общо	261029	176810	14904	6341	45138	17836

Забележка:
****Остри инфекции на горни дихателни пътища (J00 - J06)***
****Грип и Пневмония (J10-J18)***
****Други остри респираторни инфекции на долни дихателни пътища (J20 –J22)***
****Други болести на горните дихателни пътища (J30 – J39)***
****Хронични болести на долните дихателни пътища (J40 – J47)***
****Болести на белия дроб, причинени от външни агенти (J60 – J70)***

Изводи

Атмосферното замърсяване влияе негативно върху човешкото здраве, най-често нарушавайки функциите на респираторната, сърдечно - съдовата и имунната система, което води до повишена заболеваемост и намалена продължителност на живот.

На потенциалния вреден ефект на атмосферните замърсители са изложени и най-чувствителните групи от населението – децата, възрастните хора и лицата с хронични заболявания.

Програма за опазване на околната среда на община Благоевград за периода 2021–2028 г . посочва финитe прахови частици като основен замърсител на въздуха в града.

Програмата регламентира и обосновава ролята на Общината като водещ административен и експертен орган по прилагане на мерките, създаване на местна

нормативна уредба, устройствено планиране в първостепенна подчиненост на КАВ, повишено качество и обхват на контрола и мониторинга на средата, действащите и новоизграждащите се инсталации.

При анализа на здравно-демографското състояние на населението на Област Благоевград за 2023 г., като за 2024 г. липсват данни, се налагат следните изводи и акценти, които изискват повишено внимание:

- Формиране на трайна тенденция за намаляване броя на населението – депопулация и задържане на естествения прираст в отрицателни стойности.
- Естественият прираст в областта продължава да показва значително негативни стойности от средния за страната.
- Водещо място в структурата на смъртността по причини заемат болестите на органите на кръвообращението, болестите на дихателната система и болестите на храносмилателната система и болести на пикочо – половата система.
- С водещо място в структурата на заболеваемостта по класове болести са болестите на дихателната система и на органите на кръвообращението

Глобалната тежест на заболяванията, асоциирани с излагане на въздушни замърсявания, има своята висока цена, която заплащаме за сметка на ефектите върху човешкото здраве.

Тежестта на заболяванията, дължащи се на замърсен въздух, се оценява толкова голяма колкото и тази от други мащабни глобални здравни рискове, каквито са нездравословното хранене и тютюнопушенето, а също така и като единствената и най-значима заплаха за човешкото здраве, идваща от околната среда.

Безспорно значителното подобряване на КАВ в Община Благоевград е възможно единствено от едновременното действие на всички мерки, заложени в програмата от мерки и при положителна нагласа и мотивация на местното население в грижа и отговорност за здравето.

Изготвил: Борислава Иванова – ст. инспектор отдел „ПБПЗ“